

מסורת הש"ס

(א) זכרות לג: פסחים יג: זכ: (ב) (ז"ל רבי), (ג) [לעיל מג:]; (ד) מנחות יז: מדות פ"ג מ"ה, (ה) [שמות יד], (ו) [נבי' רש"י לקמן מו: ד"ה מיד], (ז) [תרגומן], (ח) [לקמן מו:];

הגהות הב"ה

(א) במשנה שבע פעמים (בשעת פטירתן וכו' ליה ולן מנחה) תא"מ וי"צ פ"א איט במשנה אלא לקמן בגמרא וכן משמע מפירוט רש"י לקמן;

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] גמ' תנא רבות ואכילות וגבות, מלת רבות נמחק וי"צ ז"ל רבות:

מוסף רש"י

סטיו כפול היה. אטטצאות וז לפניס מוז סתיק עגול לשכ שס (ברכות ג: וכע"ז פסחים יג: זכ:);

רבינו חננאל

אמי רחבה אמ' ר' יהוד' כו', היה מספ' ליה אי משום ר' יהוד' אי משום רב יהוד', והיה מדרקק על עצמו שלא יחליף השמעות, והיה שונה רביא).
מתני' מצות ערבה כיצד מקום בו', תניא קלניא. כלומ' קלניא היה שם אורח מקום ולא האי שמא. [ולא דמין למאי דאמר' בתחילת השותפין הורודס קלניא מתעבי, שפירושו בן חורין נעשה, והך קלניא והך קלניא, ושם אותו מקום היה. ותנא דידן קרא ליה מוצא שהוא מוצא מן המס', שאינן שדות המוקפות אלא כמו המדבר שאין עליו מס. ותנא רבות ארוכות גברות וא"א אמה כדי שיהיו גיהות על המזבח אמה. פי' גיהות, יהו א' גחות, כמו גחות. ואמר'י ש"מ מוז הברייתא כי הן י"א אמה ומהך אמה אחת גחותה על המזבח, כי על יסוד המזבח היה מעמידם. שאם תאמר על קרקע היה מעמידם, גובה המזבח עשר אמות עלה, אמה

וכי לייבשן הוא לריך.

והרי היצב פסול: סטיו כפול. אטטצאות מקיפות אותו ואטטצאות אחרים היקף לפניס מהיקף: **מתני'** ונקרא **מואל**. בגמרא מפרש טעמא: **אני** והו. בגימטריא אנה ה'. ועוד

משצעים ושמים שמות הן הנקוצים בשלש מקראות הסמוכין בצרפת ויהי בשלח) ויסע וגו' ויצא בין מחנה ויט משה את ידו ושלשתן בני שצעים ושמים אותיות וממן שס המפורש אות ראשונה של פסוק ראשון ואחרונה של אמצעי וראשונה של אחרון וכן צוה הסדר כולן השס הראשון והו וי"ו של ויסע ה"א דכל הלילה וי"ו דויט ושס השלשים ושצע הוא אני אל"ף דמאחריהס וגו"ן ראשון דהענן בחצון של מפרע וי"ד דרוח קדים: **ואתו היום**. בשציעי: **יגיוס**. קוני"ש של וזכ מללות מיס: **חריוס של דקל היו מציין**. בין בחול בין בשבת ובגמרא מפרש טעמא: **חריוס**. ענפיס: **מיד פינוקות שומטין אס לולציוס**. הגדולים שומטין את לולצי הקטנים מידס בשציעי: **ואוליון אחרוגיהן**. של מינוקות ואין דצדכ לא משום גול ולא משום דרכי שלוס שכן נהגו מחמת שמחה: **גב' קלניא**. בן חורין מן המס של מלך: **דמיפק מרגלא**. מואל מכלל המס של מלך והיינו נמי קלניא דמוספתא: **כדי שיהו גוחות על המוצה** גרסינן. גוחות מוטות כמו כותל הגומה לרה"ר דפ"ק דמועד קטן (ד' יז:). **ש"מ**. מדקתני גוחות על המוצה אמה וא"ל להיות גוחות על המוצה אמה אלא א"כ גבוהות ממנו אמתים ואס יומר יותר דלס אינס גבוהות אמתים ומוטות אמה הרי הן נגדרות בגג המוצה ואין זה לשון גוחות: **כי מנה רגליהס איסוד מנה** להו. על אמה של כניסת היסוד של מנחה: **עלה אמה**. מן הארץ צרוצח שלשים ושמים על שלשים ושמים. שמתילה הביאו מלצן מרובע שלשים ושמים על שלשים ושמים והושיצוהו על הארץ כעין אייטער"א וגוצהו אמה ומילאווהו סיד וקוניא חפת נמצא שעלה אמה וחזרו והציאו מלצן שהוא שלשים על שלשים וגוצהו חמש אמות והושיצוהו על זה משוך אמה מכל זד ומילאווהו סיד וקוניא חפת הרי שנכנס אמה ועל אותה כניסה היו שופכין הדמים ומשס יורדין לרצפה דרך שני נקבים שהיו בצחת הזויות וכשנתמלא מלצן זה נמצא שעלה חמש מן היסוד ומעלה הרי שס מן הארץ חזרו והציאו מלצן שהוא כ"ח על כ"ח והושיצו על זה משוך אמה מכל זד וגוצהו ג' אמות ומילאווהו סיד וקוניא חפת נמצא גבוה אמות והוא גג המוצה וכניסה זו של סוף שס הוא הסוצב שבה מקום הילוך לכהנים סביב למוצה כשצאין להקטיר ולמתן דמים והיינו דקאמר עלה אמה וכנס אמה זה היסוד עלה חמש וכנס אמה זה הסוצב עלה שלס זה מקום הקרנות ולא גרסינן וכנס שלא היו משוכין הקרנות כלוס לפניס אלא הביא מלצן שהוא אמה על אמה דרוס אמה ונתנו לקרן ומילאווהו חלקי אצנים וסיד וקוניא חפת וכן לכל קרן. מ"מ גוצה המוצה אנו למדין מכאן שהוא תשע אמות לצד הקרנות ואי אלארעא מנה להו והסס לריך לתסם באלכסון רגליהס משוכין

להלן מן המוצה מפני הכניסיות כדי שיהו ראשיהן גוחין על המוצה עליו אמה אלא לאו שמע מינה איסוד מנה להו דהוי ליה שמונה אמות לגוצהו של מוצה מן היסוד ולמעלה והטייתן מפני כניסת הסוצב ממעטת קלת מגוצהן שאריך למשוך רגליהס לשפת כניסת היסוד מנאלו גבוהות יותר משתי אמות ומהן אמה גמחיה ולמעטה מן הגמחיה יותר מאלמה שלא יהו נגדרות על גבי המוצה: **מאי קראה**. דעולות למעלה מן המוצה: **אסרו חג עצותיס**. באלילות כמו וצין עצותיס היתה למרתו (יחזקאל לא) **כזד** שלו אסרו כמו הקיפו כמו אסרי לגפן ^(י) אסחר ישראל (בראשית מט): **עד קרנות המוצה**: עד קרנות שהס גבוהות מן המוצה:

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

מה.

וכי יייבשן הוא צריך. תימה שאותו תנא נתחלפה שיטתו דהכל דהוה ליה למיתני על גב הוה תני על גג ובפ"ק דפסחים (ד' יג:). גבי שמי חלות של תודה דה"ל למיתני על גג הוה תני על גב ויש לומר דאותו התנא היה שונה שניהם צוה

על גב או שניהם על גג וכשהגיע לו לרצ יהודה בראשון ואמר לו שטעה והיה סבור שכן יש להיות גם בלחרי: **זוקפין אותן בצדי המזבח**. היינו לאחר שהקיפוהו:

פעם אחת למ"ד ערצה דנמילה: **תקעו** והריעו ותקעו. משוס שמחה: **אני** והו.

בגימטריא אנה ה' ועוד משצעים ושמים שמות הן הנקוצין בשלשה מקראות הסמוכין בצרפת ויהי בשלח ויסע מלאך וגו' ויצא בין מחנה וגו' ויט משה את ידו וגו' ושלשמן בני שצעים ושמים אותיות ומהס שס המפורש אות ראשונה של פסוק ראשון ואחרונה של אמצעי וראשון של אחרון וכן צסדר הוה כולס כך פי' הקונטרס ועדיין לריך טעס לזה למה נשענו שני שמות הללו דאמרינן להו טפי מאחריתי משוס דדרשינן בליכה דרמי קרא דכתיב ציחוקאל (א) ואני צמוך הגולה וקרא דכתיב צירמיה (מ) והוא אסור צזיקיס כציכול הוא צעצמו והיינו הושענא שזשיע לעצמו: **מיד תינוקות שומטין לולביהן**. לולצי המינוקות שומטין הגדוליםמידן ואוליוןאחרוגיהן של מינוקות ואין דצדכ גול ולא משוס דרכי שלוס אלא שכן נהגו צו מחמת שמחה כך פי' בקונט' ויש ללמוד מכאן לאותן צחוריס שרוכצים בסוסיס לקראת חתן ונלחמים זה עס זה וקורעין בגדו של חצירו או מקלקל לו סוסו שכן פטויון שכן נהגו מחמת שמחת חתן ועוד יש לומר דמתני' לא איירי כלל שיחטפו הגדולים מידן של מינוקות אלא מיד כלומר לאלתר המינוקות שומטין לולצי עצמן מתוך הערצה לפי שהלולב ארוך ושחקין צו ואחרוגיהן היו אזולין והשתא מיחא הא דפרין בגמרא) למאן דאמר אחרוג בשציעי מותר דהכל משמע מינוקות אין גדולים לא ובקונט' דחק לפרש דהכי פרין מינוקות דזוקא שלא הוקצה למנוה גמורה אכל של גדולים

הוקצה למנוה גמורה אסורין כל היום וקשה דא"כ הוה ליה למימר דמינוקות אין דגדולים לא:

ע"ה ש"ש זהו מקום קרנות. ולא גרסינן וכנס אמה שהקרנות לא היו משוכין לפניס כלוס אלא מציא מלצן שהוא אמה על אמה צרוס אמה ונתנו לקרן ומללאו חלקי אצנים וסיד חפת וקוניא וכן צכל קרן כך פירש בקונט' וכן מוכיח צוצחים פרק איזהו מקומן (ד' מד). ובפרק שמי הלחס (מנחות ד' יז:). שהקרנות לא היו משוכין לפניס כלוס אכל מ"מ מוחק צחנס גרסת הספריס שכתוב צכל הספריס עלה שלס וכנס אמה זה מקוס קרנות כלומר דצאותה כניסה היו הקרנות צנויס והשתא הוי ממש דומיא דאחריני עלה אמה וכנס אמה כו' זה מקוס קרנות מקוס הכניסה הוא מקוס קרנות:

סביב

מו לא משכחת להו גצהו שמי אמות למעלה מגג המוצה שיהו גוחות עליו אמה אלא לאו שמע מינה איסוד מנה להו דהוי ליה שמונה אמות לגוצהו של מוצה מן היסוד ולמעלה והטייתן מפני כניסת הסוצב ממעטת קלת מגוצהן שאריך למשוך רגליהס לשפת כניסת היסוד מנאלו גבוהות יותר משתי אמות ומהן אמה גמחיה ולמעטה מן הגמחיה יותר מאלמה שלא יהו נגדרות על גבי המוצה: **מאי קראה**. דעולות למעלה מן המוצה: **אסרו חג עצותיס**. באלילות כמו וצין עצותיס היתה למרתו (יחזקאל לא) **כזד** שלו אסרו כמו הקיפו כמו אסרי לגפן ^(י) אסחר ישראל (בראשית מט): **עד קרנות המוצה**. עד קרנות שהס גבוהות מן המוצה:

אסרו

עין מושפט נר מצוה

א [מיי' פ"ה מהל' בית הבחירה הלכה א:];

כב ב מיי' פ"ו מהל' לולב הלכה כא סתם עשין מד:

כג ג מיי' שס הלכה כג טוש"ע א"ח סי' תרכ סעיף א וסי' תרסד סעיף א:

כד ד מיי' שס הל' כב: **כה ה** מיי' פ"ז מהל' בית הבחירה ה: י:

תורה אור השלם

1. **אל תִּוָּאֵר** לְבֹא אֶסְרוּ חָג בַּעֲבוּתוֹס עַד קָרְנוֹת הַמִּזְבֵּיחַ: תהילים קיח כז

לעזי רש"י

קוב"ש (קובי"ש). יגיגות, מיכלים גדולים ועגולים. אישטרא"ר. מוקד, כיריסי.

רבינו חננאל (המשך)

[וכנסו אמתן זה יסוד עלה חמש אמות וכנס אמה זה הסוכב עלה ג' וכנס אמה זה מקום מערכה. עכשיו אמר ינשה קו המוד מרקק המזבח עד שפת האמה החמישית שהן מן היסוד עד הסוכב, נמצא מתוחות הקו מן הקרקע ועד הסוכב שש אמות ושני אמי' ו' אברה מהאי קרא מקרקע המזבח י"א אמה פחות חומש. אלא כיון שגובה י"א כדי שיהיו גהות על המזבח אמה ש"מ איסוד הוה מנח ליה. פי' גהות, נטות. כגון אמי' ו' אברה מהאי קרא אסור חג בעבתיס עד וגו'. פי' המזבח עשר אמות (ז) והקרנות אמה אמה, שצריכה הערכה והיותר בה אמה להתגט על גבי (ה)קרנות המזבח שיש בס אמה. שהן פנויים, כאשר שנינו מקום הקרנות מזה ואמה מזה כו'. וירושלמי אמ' ו' יוס' מתניתא אמרה כן, וראשיהן כפופין על גבי המזבח.

(א) ע"י ב"ר"ס פסחים דף כ"ב ע"ב ובעיורן השלם בסוף ערך אביי.

(ג) נראה דל"ל בך קלניא שס אותו מקום הי' ותנא דידן וכו'.

(ג) אולי ז"ל פי' גיהות היו גחות כמו גחותות וכו' ועי' בעיורן ערך גמן.

(ד) אולי ז"ל עשר אמות עד למעלה מן הקרנות והערה"ה הי' בה אמה יותר להצנע ע"ג וכו'.